25 ta' Novembru, 1954.

Imħallef :
L-Onor. Dr. T. Gouder, LL.D.

Joseph Vassallo *versus* Charles Vella

Bejgħ — Kondizzjoni Riżolutiva — Purgazzjoni tal-Mora — Kuntratt Kummerċjali — Użu Kummerċjali — Art. 2 u 121 tal-Kodiċi tal-Kummerċ.

F'affarijiet ta' kummerċ tgħodd il-liġi kummerċjali; iżda fejn il-liġi ma tiddisponix, jgħodd l-użu tal-kummerċ; u fin-nuqqas ta' dan

tgħodd il-liġi ċivili. Għalkemm, meta l-affari tkun regolata minn dispożizzjoni kontenuta fil-liġi kummerċjali, hija dik id-dispożizzjoni li għandha tiġi applikata, anki jekk ikun hemm dispożizzjoni diversa, jew anki kuntrarja, fil-liġi ċivili. Jekk ma hemmx dispożizzjoni fil-liġi kummerċjali, imma hemm xi użu kummerċjali li jirregola dik l-affari, anki dan l-użu għandu jipprevali għal-liġi ċivili.

Il-kondizzjoni riżolutiva tingħadd dejjem bħala magħmula fil-kuntratti bilaterali għall-każ li waħda mill-partijiet tonqos għall-obligazzjoni tagħha. U għalhekk, fil-waqt li skond il-liġi ċivili, f'dan il-każ il-kuntratt ma jinħallx "ipso jure", u l-Qorti tista' skond iċ-ċirkustanzi tagħti żmien xieraq lill-konvenut biex jeżegwixxi l-obligazzjoni tiegħu, bla ħsara ta' kull dispożizzjoni oħra ta' l-istess liġi ċivili dwar il-kuntratt tal-bejgħ, skond il-liġi kummerċjali, invece, il-kuntratt jinħall "ipso jure", u l-Qorti, fl-ebda ċirkustanza, ma tista' tagħti żmien lill-konvenut għall-purgazzjoni tal-mora.

Għalkemm, jekk il-kumpratur jonqos mill-obligu tiegħu li jirtira l-merkanzija fiż-żmien meta kellu jirtiraha, il-bejgħ jinħall "ipso jure" trattandosi ta' affari kummerċjali. U dan apparti milli dak il-bejgħ jinħall "ipso jure" anki skond il-liġi ċivili, bis-saħħa tad-dispożizzjoni li tgħid li, meta l-kumpratur ma jippreżentax ruħu biex jirċievi l-merkanzija jew ħaġa oħra mobili fiż-żmien miftiehem għall-konsenja, il-ħall tal-bejgħ isir "ipso jure" fl-interess tal-venditur, avvolja l-kondizzjoni riżolutiva ma tkunx ġiet espressament miftehma.

Il-Qorti. — Rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-attur, wara li ppremetta illi huwa, fil-21 ta' Novembru 1953, ordna lill-konvenut tmenin pezza drapp; u li huwa, meta ġie infurmat li dik il-merkanzija kienet waslet, mar biex jirtiraha, u sab li l-konvenut kien iddisponа minnha favur ħadd ieħor; talab illi l-istess konvenut jiġi kundannat iħallas lilu dik is-somma li tiġi likwidata, jekk hemm bżonn anki bl-opera ta' periti, in linea ta' danni li lilu ġew kaġunati minħabba li ma setax

jipperċepixxi dawk il-profitti li kien jagħmel kieku l-istess merkanzija ġiet lilu konsenjata. Bl-ispejjeż:

Omissis;

Tikkunsidra;

Illi l-fatti li pprecedew il-kawża, u li taw lok għaliha, huma, fil-qosor, dawn :—

L-attur ordna lill-konvenut il-merkanzija indikata fl-att taċ-ċitazzjoni, li kellha tiġi miġjuba mill-Indja, u kellha tiġi spedita mid-ditta estera bejn Diċembru 1953 u Jannar 1954. Ġiet spedita b'ritard, u l-attur fuq hekk ma qajjem ebda kwistjoni; anzi kien jistaqsi lill-konvenut għaliha. Ġiet fil-fatt spedita fid-9 ta' Marzu 1954, u waslet f'Malta fil-21 ta' April ta' l-istess sena. Jumejn wara, il-konvenut kiteb lill-attur biex jinfurmah li kienet waslet u li kienet għad-dispożizzjoni tiegħu għall-konsenja — "at your disposal for delivery" (fol. 12). L-attur ma rrispondiehx, u allura l-konvenut reġa' kitiblu fid-29 ta' April 1954, biex javżah illi, jekk ma jmurx biex jieħu l-konsenja tal-merkanzija sas-Sibt ta' wara (l-ewwel ta' Mejju 1954), huwa (il-konvenut) kien iħossu maħlul mill-kuntratt (fol. 13). L-attur irrispondih b'ittra mingħajr data, li però il-konvenut irċieva qabel is-Sibt, fejn qallu "jiena niġi nhar is-Sibt, l-ewwel ta' Mejju" (fol. 14). Is-Sibt l-attur ma marx għall-konsenja tal-merkanzija; huwa jallega l-għaliex kien marid. L-għada ma marx għaliha, għaliex ma kienetx ġurnata tax-xogħol, peress li kienet il-Ħadd. It-Tnejn ta' wara ma marx għaliha, għaliex igħid li kienet ġurnata ta' vakanza fl-okkażjoni tal-festi li saru meta ġiet Malta l-Maestà Tagħha r-Reġina. It-Tlieta, meta seta' jmur għaliha, għaliex la kien marid u lanqas ma kienet ġurnata ta' festa jew ta' vakanza, ma marx; u mar l-għada, l-Erbgħa, 5 ta' Mejju 1954, u sab li l-attur kien għadu kif biegħha lil ħadd ieħor, dak inhar stess, ftit qabel ma wasal l-attur. Il-konvenut igħid illi ma setax ma jiddisponix mill-merkanzija, ġa ladarba l-attur ma kienx mar għaliha; għar-raġuni li kellu jsiefer l-għada, 6 ta' Mejju 1954, u, kieku ħalla l-merkanzija biex jiddisponi minnha wara r-ritorn tiegħu f'Malta, kien jitlef il-flus fuqha; u difatti xehed li biegħha bi prezz inferjuri għal dak stipulat ma' l-attur;

Illi mill-premess, u speċjalment mid-dokumenti fuq ri-

feriti, jirriżulta li l-attur ma kienx preċiż meta fl-att taċ-ċitazzjoni espona illi, meta gie infurmat li l-merkanzija kienet waslet, mar biex jirtiraha. Dawk id-dokumenti, inveċe, juru li, meta l-attur *gie mill-konvenut* infurmat illi l-merkanzija kienet waslet, ma marx ghaliha, u lanqas ma rrisponda ghall-ittra tal-konvenut li biha rċieva dik l-informazzjoni; u juru li l-attur rega' *gie mitlub* mill-konvenut biex imur jirċievi l-konsenja tal-merkanzija, u gie avżat ukoll li, jekk ma jippreżentax ruhu sas-Sibt ta' wara, il-konvenut ihoss ruhu mahlul mill-kuntratt, u *intant ma marx ghaliha*, avvolja kien ipprometta li jmur ghal-konsenja taghha fil-gurnata indikata mill-konvenut;

Tikkunsidra;

Illi, skond l-art. 2 tal-Kodići tal-Kummerć, "l'affarijiet ta' kummerć tghodd il-ligi tal-kummerć; iżda, fejn din il-ligi ma tiddisponix, jghodd l-użu tal-kummerć, u fin-nuqqas ta' dan l-użu tghodd il-ligi ċivili";

Illi l-imsemmija dispożizzjoni tal-ligi tindika mhux biss il-*fontijiet li minnhom jigu deżunti r-regoli li jiddixxiplinaw ir-rapporti* guridići kummerċjali, imma anki l-ordni taghhom ta' preċedenza rispettiva l-wahda tuq l-ohra; u kwindi, meta l-affari tkun regolata *minn dispożizzjoni kontenuta f'ligi kummerċjali* — il-ligi kummerċjali per eċċellenza hija l-ligi kummerċjali generali, ghalina l-Kodići tal-Kummerć — tiija din id-dispożizzjoni li *ghandha tigi applikata*, anki jekk ikun hemm dispożizzjoni f'sens divers, jew imqar kuntrarju, fil-Kodići Ċivili. Ghad-dispożizzjonijiet kontenuti f'dak il-Kodići jipprevali anki l-*użu kummerċjali*, id-dritt konswetudinarju kummerċjali, li huwa t-tieni fonti tad-Dritt Kummerċjali wara l-ligi kummerċjali;

Tikkunsidra;

Illi skond l-art. 121 tal-Kodići tal-Kummerć, "fil-kuntratti kummerċjali l-kondizzjoni riżolutiva taċita, imsemmija fl-art. 1111 tal-*Kodići Ċivili*, *tholl* il-kuntratt 'ipso jure", u l-Qorti ma tistax taghti żmien lill-konvenut sabiex jigi mehlus mill-mora";

Illi l-kondizzjoni *riżolutiva tinghadd dejjem* bhala li giet maghmula fil-kuntratt bilaterali, ghall-każ li wahda mill-partijiet tonqos ghall-obligazzjoni taghha; u ghalhekk, fil-waqt li

skond il-Kodiċi Ċivili f'dan il-każ il-kuntratt ma jinħallx "ipso jure", u l-Qorti tista', skond iċ-ċirkustanzi, tagħti żmien xieraq lill-konvenut, bla ħsara ta' kull dispożizzjoni oħra ta' l-istess liġi ċivili dwar il-kuntratt tal-bejgħ, skond il-liġi kummerċjali, inveċe, il-kuntratt jinħall "ipso jure", u l-Qorti fl-ebda ċirkustanza ma tista' tagħti żmien lill-konvenut għall-purgazzjoni tal-mora";

Illi għaldaqshekk, jekk l-attur naqas għal xi obligazzjoni li kellu riferibilment għall-kuntratt tal-merkanzija in kwistjoni, dak il-kuntratt jirrigwarda affari kummerċjali; u f'affarijiet kummerċjali l-liġi tal-kummerċ għandha preċedenza fuq dik ċivili;

Tikkunsidra;

Illi huwa veru li l-attur qatt ma qajjem kwistjoni dwar il-fatt li l-merkanzija kienet sejra tasal b'ritard; anzi kien juri illi, non ostante dak ir-ritard, huwa riedha; iżda meta l-istess merkanzija waslet Malta, u huwa ġie mill-konvenut avżat li kienet waslet, u ġie msejjaħ biex imur ħalli jirċievi l-konsenja tagħha, ma marx biex jirtiraha, imma ħalla inutilment jiddekorru sitt ijiem, u f'dan iż-żmien lanqas ma bagħat risposta għall-ittra tal-konvenut li biha dan tah l-imsemmija informazzjoni u qallu li jista' jmur biex jirtira l-merkanzija. Issa, trattandosi speċjalment ta' affari kummerċjali, l-attur kien imissu mar malajr biex jeżegwixxi dina l-obligazzjoni tiegħu li jirċievi l-konsenja tal-merkanzija, almenu fi żmien raġjonevoli. A propożitu l-attur jallega illi, peress li s-soltu d-dokumenti relativi għall-merkanzija kienu jaslu per mezz ta' bank, huwa ħaseb li hekk kien sejjer jiġri anki din id-darba, u baqa' jistenna l-avviż tal-bank fis-sens li d-dokumenti kienu waslu. Dina, però, hija evidentement skuża serotinament misjuba, għaliex l-ittra tal-konvenut hija ċara biżżejjed. B'dik l-ittra huwa informa lill-attur li l-merkanzija kienet waslet u li kienet qiegħda għad-dispożizzjoni tiegħu biex tiġi lilu konsenjata;

Illi, inoltre, meta għadda inutilment l-imsemmi żmien ta' sitt ijiem, il-konvenut reġa' kiteb lill-attur, ippreffiġġielu

ż-żmien biex imur ħalli jirċievi l-konsenja tal-merkanzija, u billi illi, jekk ma jmurx sal-ġurnata indikata (is-Sibt ta' wara), iħoss ruħu maħlul mill-kuntratt. Il-konvenut għal din it-tieni ittra irrisponda, u aċċetta l-ġurnata tas-Sibt indikata mill-konvenut bħala dik li fiha kellu jippreżenta ruħu ħalli jirċievi l-konsenja tal-merkanzija. Intant lanqas din iddarba, jiġifieri lanqas f'dak il-jum, ma ppreżenta ruħu biex jirtira l-merkanzija. Huwa jgħid li ma setax imur għaliex kien marid, u li lanqas ma seta' jmur l-għada u l-ġurnata ta' wara għaliex kienu ġranet l-ewwel waħda ta' festa u t-tieni ta' vakanza publika. Però, u apparti l-fatt li huwa seta' faċilment javża lill-konvenut li s-Sibt ma setgħax imur għall-merkanzija għar-raġuni minnu allegata, huwa lanqas jippreżenta ruħu sabiex jirċievi l-konsenja tagħha anki fil-ġurnata tax-xogħol ta' wara;

Illi, għaldaqshekk, jista' jingħad ukoll li bi ftehim ġie stabbilit ż-żmien tal-konsenja — is-Sibt, l-ewwel ta' Mejju 1954 — u li l-attur lanqas jippreżenta ruħu f'dak iż-żmien ħalli jirċievi l-konsenja tal-merkanzija; u kwindi r-riżoluzzjoni tal-bejgħ ta' l-istess merkanzija saret "ipso jure" mhux biss skond iċ-ċitata dispożizzjoni tal-Kodiċi tal-Kummerċ, imma anki skond id-dispożizzjoni kontenuta fl-art. 1488 (2) tal-Kodiċi Ċivili, għaliex skond dina d-dispożizzjoni tal-liġi, "meta l-bejgħ hu ta' merkanzija jew ta' ħwejjeġ oħra mobili, il-ħall tal-bejgħ, għalkemm il-kondizzjoni riżolutiva ma tkunx ġiet miftehma espressament, issir "ipso jure" fl-interess tal-bejjiegħ, jekk ix-xerrej, qabel l-għeluq taż-żmien miftihem għall-konsenja tal-ħaġa, ma jmurx biex jirċeviha";

Għall-motivi premessi;

Tirrespinġi l-istanza; bl-ispejjeż kontra l-attur.